

составляющей древнегреческой религии. Все рассмотренные лексемы являются древними по своему происхождению, что свидетельствует о древности возникновения обрядов женртвоприношений.

Ключевые слова: древнегреческий язык, семантика, Еврипид, "Ифигения в Авлиде", "Ифигения в Тавриде", древнегреческая трагедия, жертвоприношение, жертва.

Vakulenko S. D., student,
Institute of Philology Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

LEXICAL-SEMANTIC FIELD OF "SACRIFICE AND OFFERING" IN ANCIENT GREEK (BASED ON TRAGEDIES "IPHIGENIA IN AULIS" AND "IPHIGENIA IN TAURIS" BY EURIPIDES)

The article focuses on the study of Greek lexicon describing the phenomena of semantic field "sacrifice and offering" in the Euripides' tragedies "Iphigenia in Aulis" and "Iphigenia in Tauris". Author pays great attention to the role of the sacrifices in Ancient Greek society and Ancient Greek tragedy.

Keywords: ancient Greek, semantics, Euripides, "Iphigenia in Aulis", "Iphigenia in Tauris", ancient Greek tragedy, sacrifice, offering.

УДК 811.111(342.9+42)

Васік Ю.А., к. філол. н., викладач,
Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

АКЦЕНТНИЙ РЕЛЬЄФ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена акцентно-ритмічним особливостям англомовного політичного дискурсу. Обґрунтовується роль ритмічної системи в реалізації риторичної стратегії дискурсу. Встановлені типові для політичного дискурсу акцентні моделі синтагм, види фразового ритму.

Ключові слова: дискурс, ритм, синтагма, фраза, акцентні моделі.

Ритмічна організація дискурсу стала предметом багатьох різновекторних наукових пошуків у мовознавстві, лінгвопсихології, культурології, мистецтвознавстві, які віддзеркалюють специфіку сучасної наукової парадигми. Як багатоаспектне поняття мовленнєвий ритм, що визначає адресантку-адресатну конфігурацію жанрових моделей дискурсу, відображає глибину

членування мовного цілого та ступінь взаємозв'язку різнорівневих функціонально вагомих одиниць.

Дослідження механізму реалізації політичної риторики спонукає, насамперед, до вивчення особливостей функціонування політичної промови як значущого соціально пріоритетного жанру, заглибленого в певну семіотичну сферу, що віддзеркалює різні способи концептуалізації дійсності співвідношенням сталості та мінливості, закономірно відтворюючи ритм просторово-часового континууму.

Феномен ритму залучає увагу дослідників різних напрямків, зокрема в художньому прозовому дискурсі проблему ритму вивчала Г.В. Бишук, у політичному дискурсі В.В. Даніліна, ритмічну структуру навчального тексту досліджувала Н.В. Рибіна. Також існує низка робіт присвячених розробці теорії політичного дискурсу, серед них можна виділити фундаментальні роботи А.Д. Белової, Г.Л. Жуковець, К.С. Серажим. Але в зазначених працях недостатньо висвітлена роль просодії в реалізації риторичного потенціалу політичної промови, що потребує детального висвітлення в сучасному мовознавстві. Отже, **актуальним** залишається вивчення ритмічної організації політичного дискурсу в аспекті інтеграції семантики та просодії як вагомих складників рецептивної схеми політичної комунікації.

Тому **метою** цієї статті є висвітлення акцентних особливостей політичної промови, які є невід'ємними складниками ритмо-просодичної моделі риторично ефективного політичного дискурсу.

Мета статті передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) розкрити особливості акцентного рельєфу англомовного політичного дискурсу;
- 2) встановити основні види фразового ритму англомовних політичних промов;
- 3) обґрунтувати роль акцентного рельєфу в реалізації риторичної орієнтованості політичної промови.

Матеріалом дослідження стали промови сучасних політиків Великої Британії.

Об'єктом дослідження постає усна реалізація англомовного політичного дискурсу.

Предметом дослідження є акцентна будова англомовної політичної промови.

Останнім часом у мовознавстві відзначається підвищений інтерес до розгляду структури і функціонування дискурсу як синергетичного процесу. Різні параметри синергетичного процесу мають неоднакову роль у здійсненні цілісності. Алгоритм гармонізації цілого закладений у пропорційно-ритмічних параметрах.

Обчислюючи довжину синтагм, ми виходили з кількості наголошених складів, що входять до синтагми, а не із загальної кількості складів, як під час аналізу письмового мовлення. Саме наголошені склади мають властивість "відбивати ритм" англійського мовлення, перекроювати і перебудовувати висловлювання таким чином, що воно нібито підлаштовується під особливості людського сприйняття [3, с. 18].

Структурні типи синтагм через свою неоднорідність створюють ритмічні малюнки дискурсу, статистичне дослідження яких виявляє певну тенденцію в здійсненні процесу пристосування різних за структурою синтагм між собою та до цілісності. Цей процес детермінований позиційною природою цілого, що здійснюється в ньому не випадковим чином. Переривчастість, коливання розміру та структури одиниць у послідовності створюють конфігурацію і ритм як похідні від розподілу дискретних складників у цілому.

Синтагми з одним наголошеним складом виявлено в усіх досліджуваних зразках. Вони становлять від 35 до 43% у кожному конкретному виступі і 39% всього обсягу матеріалу. Таку велику кількість коротких синтагм можна вважати однією з жанрових особливостей ритму ораторської промови. Сильна розчленованість мовленнєвого потоку пояснюється, з одного боку, прагненням мовця забезпечити краще розуміння у процькі слухового сприйняття і, з іншого боку, специфікою делімітації вербального контексту.

Тим не менш, в основі ритмічної структури політичних виступів лежать синтагми середньої довжини. Частка синтагм із двома наголосами становить 31 відсотків від загальної кількості синтагм, частка синтагм з трьома наголосами – 18% (Див. рис. 1).

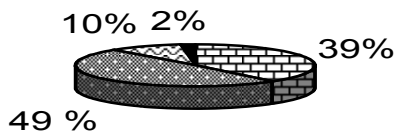

Рис. 1. Співвідношення об'єму синтагм

Умовні позначення: 1 – синтагми з одним наголошеним складом, 2 – синтагми з 2-3 наголошеними складами, 3 – синтагми з 4-5 наголошеними складами, 4 – інші.

Середня кількість ритмогруп у синтагмі, що коливається в межах 2-3 по всіх текстах, вже вказує на сумірність тривалості синтагм у цілому дискурсі, що є виявом тенденції до ізохронності.

Текст (дискурс) сприймається як ритмічний, якщо йому не притаманна характеристика чергування синтагм "контраст більше двох" [5, с. 94]. Якщо поріг контрастності не перевищує дві ритмогрупи, текст сприймається як ритмічний. Зокрема, контрастними вважаються такі синтагми, довжина яких складає певний інтервал повторюваності й перевищує дві ритмогрупи. Ці синтагми порушують ритм, що полягає в числовому відхиленні від ізометричності, яке виражає коефіцієнт ритмічності. Чим менше значення коефіцієнта ритмічності, тим вища ритмічна ефективність дискурсу.

Результати наших спостережень свідчать про те, що найвищий ступінь ритмічності притаманний вступній частині дискурсу (0,1); на другому місці за коефіцієнтом ритмічності (0,12) – заключна частина; основна частина, за нашими підрахунками, характеризується найнижчим ступенем ритмічності (0,16). На нашу думку, цей факт пояснюється передусім тим, що, по-перше, вступна та заключна частина характеризуються більшою емоційною збалансованістю, по-друге, основна частина характеризується вищим ступенем експресії, що відтворює специфіку побудови інформаційно-смыслового поля.

Послідовності синтагм утворюють фрази з монотонним, уривчастим, перемінним, кільцевим, поступовим, розбавтаним/некомпактним ритмом. Для віднесення фрази до одного з вищезазначених типів ритмічних структур необхідно, щоб відповідний відрізок мовлення містив, принаймні, три синтагми. 15% проаналізованих фраз не відповідала цій вимозі.

Внаслідок скупчення одно-і двосинтагменних фраз виникає рублений ритм, який полегшує сприйняття та розуміння звучного мовлення. Досвідчені оратори нерідко розбивають довгі речення зі складною синтаксичною структурою на декілька фраз, щоб ясніше виразити свою думку.

Для політичної промови найбільш характерний перемінний ритм (34%), друге місце за частотою вживання займає кільцевий ритм (27%), на третьому місці – уривчастий ритм (14%), на четвертому – монотонний (13%).

Перемінний ритм виникає внаслідок упорядкованого чергування коротких та довгих синтагм. Наприклад:

2-1-3-5 'I would make this 'plea | 'that | 'passage of 'time should 'not | 'dim the 'memory of what 'happened on the e'leventh of Sep'tember.

Кільцеві ритмічні структури складаються з трьох частин: початку, центру та кінця. Початкові та кінцеві синтагми приблизно дорівнюють одна одній за тривалістю, але відрізняються від середніх. Наприклад:

3-1-3 *So 'I would say 'colleagues that 'this is | in'deed | an im'portant hi'storic e'vent.*

Уривчастий ритм реалізується у фразях, що складаються з коротких синтагм. Наприклад:

1-2-1-2 *'So | 'that's the re'ality | this 'Council gives the | ex'pression 'to.*

Монотонні структури утворюються внаслідок поєднання кількох синтагм із рівною чи майже рівною кількістю ритмогруп. Наприклад:

1-2-2 *And 'secondly| there is a 'lot to 'do| to give 'substance to the 'vision.*

Фрази з некомпактним ритмом нехарактерні для політичної ораторської промови. Вони виникають за відсутності упорядкованості в поєднанні синтагм різної довжини, а жанр публічного виступу передбачає уважне ставлення до мовленнєвої форми.

У нашому розумінні, сприйняття – й особливо активний вплив – вимагають активності цілого, його різноманіття, відхилень від будь-якого монотону, тому вживаніші не абсолютні повторення, а переважно повтори варіативні в тому чи іншому аспекті. Цим, на нашу думку, пояснюється активне використання фраз із перемінним і кільцевим ритмом, що сприяє досягненню основної мети політичної промови – переконати аудиторію в актуальності проблематики та перспективи успішного виконання суспільно-політичних надзавдань.

Таким чином, політична промова формується під впливом упорядкованих коливань довжини синтагм у фразях з перемінною та кільцевою структурами. Поступові та некомпактні структури найменш характерні для цього жанру. Крім того, промова насичена короткими фразами, що складаються з однієї-двох синтагм. Перспективою подальшого дослідження є виявлення специфічної інтегруючої функції мовних рівнів у реалізації риторики дискурсу, що має специфічні жанрові особливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Белова А. Д.* Лингвистические аспекты аргументации (на материале современного английского языка): Дисс. ... доктора филол. наук: 10.02.04/ Белова Алла Дмитривна. – К., 1998. – 443 с.

2. *Бишук Г. В.* Ритмічна модель англomовного художнього тексту (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі соціально-психологічних оповідань письменників ХХ ст.): автореф. дис. на

здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови"/ Бишук Г.В. – К., 2003. – 20 с.

3. *Данилина В. В.* Ритмический анализ политической публичной речи/ В.В. Данилина. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 240с.

4. *Жуковець Г.Л.* Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великої Британії: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови"/ Жуковець Г.Л. – К., 2002. – 18 с.

5. *Иванова-Лукьянова Г. Н.* Ритмическая организация прозы/ Иванова-Лукьянова Г.Н.// Пространственно-временная и ритмическая организация текста: Сб. науч. тр. – М., 1986. – Вып. 265. – С. 92–105.

6. *Рибіна Н. В.* Просодичні засоби актуалізації ритмічної структури навчального тексту (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі підручників з англійської мови): Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04/ Рибіна Наталія Вікторівна. – Львів, 2005. – 198 с.

7. *Серажим К. С.* Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики): Монографія/ Серажим К.С. – К.: Київськ. націон. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002. – 392 с.

Оригінал статті надійшов до редакційної колегії 23.10.2013 р.

Васик Ю.А., к. філол. н., препод.,
Институт международных отношений КНУ имени Тараса Шевченко

АКЦЕНТНЫЙ РЕЛЬЕФ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ПОЛИТИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Статья посвящена акцентно-ритмическим особенностям англоязычного политического дискурса. Обосновывается роль ритмической системы в реализации риторической стратегии дискурса. Установлены типичные для политического дискурса акцентные модели синтагм, виды фразового ритма.

Ключевые слова: дискурс, ритм, синтагма, фраза, акцентные модели.

Vasik Yu.A., Cand.Phil.Sci., Lecturer
Institute of International Relations, Taras Shevchenko National
University of Kyiv

ACCENTUATION RELIEF OF THE ENGLISH POLITICAL DISCOURSE

The article highlights the peculiarity of English political discourse accentuation patterns. It explains the role of rhythmic system in realization

of discourse rhetorical strategy. The article focuses on syntagma accentuation patterns, types of phrasal rhythm.

Key words: *discourse, rhythm, syntagma, phrase, accentuation patterns.*

УДК 81'373.7:241.615(045)

Васильченко В.М., к. філол. н., доц.,
Національний авіаційний університет

ТИПОЛОГІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ-ПРОКЛІОНІВ ЗА СУБ'ЄКТОМ МАГІЧНОЇ ДІЇ

У статті здійснено аналіз українських фразеологізмів-прокльонів за суб'єктом магічної дії, виділено класифікаційні групи, показано наявність мотиваційних зв'язків між фразеомою та обрядом, констатовано випадки перифрастичної субституції.

Ключові слова: *народні уявлення, обряд, проклин, прототип, фразеологізм.*

Антропоцентрична парадигма лінгвістичних досліджень у центр ставить людський чинник у мові (разом із мовним чинником у людині). Благодатним матеріалом для дослідницької роботи такого спрямування є фразеологічний склад мови, оскільки "в ньому концептуалізовані не тільки знання про власне людську, наївну картину світу і всі типи відношень суб'єкта до її фрагментів, але й начебто запрограмована участь цих мовних сутностей разом з їх використанням у міжпоколінній трансляції еталонів і стереотипів національної культури. Фразеологічний склад мови – це дзеркало, у якому лінгвокультурна спільнота ідентифікує свою національну самосвідомість" [10, с. 9]. Проблематиці "мова (фразеологія) і національна культура" присвячені роботи багатьох дослідників (Л. Скрипник, Ф. Медведєва, В. Ужченка, О. Селіванової, В. Мокієнка, В. Жайворонка, В. Ковалю, О. Назаренко, Д. Ужченка, Л. Мельник, Т. Григоренко, О. Масло, Н. Мазур, Н. Скоробагатко, І. Царьової, Т. Д'якової та інших). Значне місце у системі досліджень зв'язків між національною культурою і мовою займає обрядова сфера. Кінець ХХ століття та початок ХХІ характеризуються зацікавленістю обрядовим дискурсом представників різних галузей гуманітарної науки: філософії (І. Богачевська, Т. Біленко та ін.),